

Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalleşmelerinde İnformel Grupların Etkileri

The Influence Of Informal Groups On Organizational Socialization Of Primary School Teachers

Özlem UYGURALP GİZDEM

Milli Eğitim Bakanlığı, Albay İbrahim Karaođlanođlu Orta Okulu, Kocaeli

Sadık KARTAL

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Burdur

Makalenin Geliş Tarihi : 08.05.2015

Yayına Kabul Tarihi: 28.07.2015

Özet

Bu araştırma informal grupların, sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme sürecine olan etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın verileri 2012/2013 öğretim yılında Aksaray ilinde görev yapmakta olan 61 sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Bu çalışmanın amacına ulaşılmasında, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sürecinde görüşme sorularıyla elde edilen nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin okuldaki ilk günlerinden itibaren dahil oldukları informal gruplardaki meslektaşlarından yardım aldığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: *İnformel gruplar, sınıf öğretmeni, örgütsel sosyalleşme*

Abstract

The aim of this study is to determine the influence of informal groups on organizational socialization process of primary school teachers. The sampling of the study in this research consisted of 61 primary school teachers in the city centre of Aksaray, in 2012-2013 academic year. For the effectiveness of this study, the design of case study method which is one of the qualitative research methods is used. The data were collected through semi-structured interview form and the interviews were recorded with a voice recorder. Descriptive analysis method was used for the analysis of qualitative data obtained through interviews. According to the results obtained, from the first day at school, teachers have got help from colleagues in informal groups.

Keywords: *Informal groups, primary school teacher, organizational socialization*

1. Giriş

Örgütsel sosyalleşmeyi öğrenme (bireysel), öğretme (örgütsel) şeklinde iki yönlü bir süreç (Feldman, 1980, akt. Kartal, 2007) olarak düşünmek mümkündür. Çünkü sosyalleşme, hem bireyi hem de örgütü içine alan bir süreçtir. Pek çok bilim insanı bu öğrenme ve öğretme sürecinin örgüte gelen yeni iş gören ile örgütteki deneyimli diğer iş görenler arasındaki sosyal etkileşim ile gerçekleştiğini ifade etmiştir (Feldman, 1981; Louis, 1990; Reichers, 1987, akt. Morrison, 2002). Ayrıca araştırmalarda yeni iş görenin örgütle ilgili gerekli bilgiyi edinme sürecindeki örgütte çalışmakta olan deneyimli iş görenlerin önemi vurgulanmıştır (Louis, Posner ve Powell, 1983; Morrison, 1993; Ostroff ve Kozlowski, 1992, akt. Morrison, 2002).

İş görenlerin başarısı, örgütsel bağlılığı ve iş doyumunu üzerinde önemli bir etkisi olması nedeniyle örgütsel sosyalleşme tüm örgütler için önemli bir kavramdır ve çoğu örgüt de sosyalleşmenin öneminin farkındadır. Baron (1986) örgütlerde yeni iş görenler için çeşitli oryantasyon programlarının düzenlendiğini, bazılarında ise yeni iş görenlere örgütle ilgili gerekli bilgilerin informal yollarla aktarılacağı düşüncesiyle bu tür programların düzenlenmediğini belirtmiştir. Yeni iş görenler örgütteki deneyimli iş arkadaşlarını gözlemleyerek ya da onların tavsiyelerini dinleyerek örgüt hakkında bilgi edinirler. Yeni iş görenler dikkatli gözlemleri ve bilgi edinmeleri ile örgütsel kültüre katılırlar ve kültürel mesajları alarak uyum sağlarlar (Nelson ve Quick, 1997, akt. Kartal, 2007).

Her birey yeni girdiği bir ortamda kabul edilme, ait olma, arkadaş sahibi olma ihtiyacı duyar. Kartal (2007), örgütsel alanda diğer çalışanlarla iletişim kurma, kabul edilme ve arkadaş edinme şeklindeki Maslow'un motivasyon teorisindeki sosyal ihtiyaçların karşılanmasının örgütsel ortamdaki öneminin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Göreve yeni başlayan bir iş görene karşı yöneticiler genellikle formal bir tutum takinmaktadır (Çalık, 2006). Çeşitli sosyal ihtiyaçlarla okula gelen öğretmen yöneticilerin resmi ilişkileri ve hiyerarşik farklılıkları hissettirmeleri nedeniyle duyduğu çekingelik ve ürkekliğin üstesinden gelmek, okul hakkında bilgi almak, okulun iklimini, kültürünü, normlarını anlayabilmek için okulda çalışan diğer meslektaşlarına yönelerek çeşitli informal gruplara dahil olmaktadır.

Örgüte giriş sırasında, belki de daha önce hiç karşılaşmadıkları kadar resmi bir ortamın içine adım atan öğretmenler, tecrübeli meslektaşla yaşanan dostça bir ilişki, sosyal bir etkinlik ve işteki diğer insanlarla yapılan bir iş gezisi gibi informal sosyalleşme uygulamaları ile karşılaşır (Çalık, 2006). Sosyalleşen yeni iş görenler arkadaş gruplarından hem duygusal anlamda psikolojik destek hem de kariyer yardımı alırlar (Balcı, 2000). Yeni iş görenlerin diğer iş görenlerden aldığı bu psikolojik destek kaliteli bir etkileşim sağlamak ve yeni iş görenlerin algılarını şekillendirmektedir (Major, Kozlowski, Chao, Gardner, 1995).

Türkiye'de yapılan örgütsel sosyalleşme ile ilgili çeşitli çalışmalarda öğretmenlerin geçirdiği sosyalleşme süreci dönemleri ele alınmış, sosyalleşme sürecine etki eden formal sosyalleştiriciler ve düzenlenen etkinlikler incelenmiş, eksik yönleri belirtilmiştir. Ancak öğretmenlerin sosyalleşme sürecini en fazla ve en sık etkileyen öge olan informal grupların önemi yeteri kadar vurgulanmamıştır. Oysaki öğretmenlerin üyesi

oldukları arkadaş grupları onların sosyalleşmesinde etkili bir araçtır. Schein (1975)'in “destekleyici arkadaş gruplarının olması örgüte olumlu kazançlar sağladığı gibi, iş görenin teşvik edilmesi yönünde güdüleme sağlar” (Akt. Kartal, 2007) ifadesi de bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme sürecinde karşılaştıkları sorunlar (Çelik, 1998, Duran, Sezgin ve Çoban, 2011), ilköğretim okullarında var olan örgütsel değerlerle öğretmenlerin sosyalleşmeleri arasındaki ilişki (Zoba (2000), öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeyleri (Kartal, 2003; Çapar, 2007; Elci, 2008; Çalışkan, 2009; Argon, 2011; Öğretim, 2013), göreve yeni başlayan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde okul yöneticilerinin görevlerine ilişkin algıları (Özkan 2004), öğretmenlerin örgüte bağlılık düzeylerinde sosyalleşme sürecinin önemi (Özkan, 2005) stajyer öğretmenlerin formal ve informal sosyalleşme süreçleri (Parlak, 2005), öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmelerini sağlamak için sosyalleşme stratejilerini kullanma becerileri (Kuşdemir, 2005) ilk defa atanan memurların (öğretmen, memur, hizmetli, usta öğretici gibi) katılmış oldukları temel ve hazırlayıcı eğitimin örgütsel sosyalleşmelerindeki rolü (Kartal, 2006) okul yöneticilerinin, göreve yeni başlayan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde kullandıkları sosyalleştirme strateji ve taktikleri (Garip, 2009; Uğurlu ve diğerleri (2011)), okullarda öğretmen ve diğer çalışanların örgütsel sosyalleşmelerinde yöneticilerin sorumlulukları (Kartal, 2008), öğretmenlerin bürokratik sosyalleşmeleri (Ottekin Demirbolat, 2011; Erdoğan, 2012; Burgaz, Koçak ve Büyükgöze, 2013) örgütsel sosyalleşme ile ilgili ele alınan konulardır.

Görüldüğü gibi öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmeleri farklı yönleriyle ele alınmıştır. Ancak, örgütlerin işleyişinde ve özellikle öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde oldukça büyük etkiye sahip olan informal gruplar ile ilgili yeteri kadar çalışma yapılmamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, “sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme sürecinde informal gruplardan ne gibi yardımlar almıştır?” sorusundan hareketle hazırlanmış ve informal grupların örgütsel sosyalleşmeye etkisi araştırılmıştır.

2. Yöntem

Model

Okullardaki informal öğretmen gruplarının öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmesine olan etkilerinin araştırıldığı bu çalışmada, betimsel tarama modeline göre nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında, bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında Aksaray ili merkez ilkokulları içerisinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile ulaşılan 5 ilkokulda görev yapan 61 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin 29'u kadın, 32'si erkektir. Öğretmenlerin hizmet yılları 13 yıl ve üzeridir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın kuramsal temelini oluşturabilmek ve uygun veri toplama aracını geliştirebilmek için konu ile ilgili yerli ve yabancı literatür detaylı bir şekilde incelenmiş, çeşitli araştırmalarda kullanılmış olan veri toplama araçları gözden geçirilmiş, konuda uzman öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Görüşme esnasında verilerin toplanabilmesi için araştırmanın amacına bağlı olarak araştırmacı tarafından standartlaştırılmış açık uçlu görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın iç geçerliliğini artırmak için görüşme formu sorular ve ilgili kavramları kapsayacak kadar geniş ve ilgisiz kavramları dışarıda bırakacak kadar dar kapsamda belirlenmeye çalışılmıştır. Hazırlanan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme soruları ile 10 sınıf öğretmenine ön uygulama yapılmıştır. Araştırmacıyı benzer cevaplara götüren sorular birleştirilmiş, bazı sorular elenmiş, öğretmenlerin açıklamaları ve deneyimlerinden esinlenerek görüşme sorularına yenileri de eklenmiş ve nihai görüşme soru sayısı 9 olmuştur. Görüşme soruları göreve yeni başlayan öğretmenlerin yaşadıkları hayal kırıklığını yenme, mesleki gelişimlerine katkıda bulunma ve karşılaştıkları sorunları çözmede diğer öğretmenlerin katkıları ekseninde düzenlenmiştir.

İşlem

Veri toplama sürecinde araştırma yapmak için kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenen beş ilkokulun yöneticilerine ulaşılmış ve görüşmeyi gerçekleştirebilmek amacıyla okul yöneticilerinin uygun gördüğü tarihler ve randevu saatleri belirlenmiştir. Görüşme, görüşmeyi kabul eden sınıf öğretmenleriyle bizzat araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Diyaloglar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, sonradan araştırmacılar tarafından yazılı hale getirilmiştir. Görüşme sonuçları arasından birbirine benzer olan veri birimleri içerik analiziyle belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Oluşturulan temalar kontrol edilerek kesinleştirilmiş ve araştırma soruları altında organize edilmiştir. Tablolarda temalarla ilgili istatistiksel yöntemlerden frekans (f), yüzde (%) kullanılmıştır. Yorumlama esnasında katılımcıların görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Katılımcıların görüşlerine yer verilirken her bir katılımcı sırasıyla K1, K2, K3... kodları ile ifade edilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğini sağlayabilmek amacıyla araştırmacı ile alanda yetkin bir başka araştırmacı yazılı verileri ayrı ayrı kodlamışlardır. Araştırmacıların birbirinden bağımsız olarak kullandıkları kodların tutarlılığı "Görüş birliği" ya da "Görüş ayrılığı" şeklinde işaretlemeler yapılarak belirlenmiştir. Araştırmacıların, katılımcıların ifadeleri için aynı kodu kullandıkları durumlar görüş birliği, farklı kodu kullandıkları durumlar ise görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Güvenirlik için her iki araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar üzerinde Güvenirlik= Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) X 100 formülü uygulanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). İki kodlayıcı arasında

uyuşum yüzdesi % 95,1 olarak hesaplanmıştır. Uyuşum yüzdesinin % 70 veya daha üstü olması yeterli görüldüğünden veri analizi açısından güvenilirlik sağlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Bu kısımda elde edilen verilerin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgular ve bu bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

Eğitim örgütlerinde göreve yeni başlamış olan öğretmenlerin yeni bir ortama girmekten kaynaklanan ilk gün korkuları yenmelerinde arkadaş grubunun katkısı nedir sorusuna alınan cevaplardan yol çıkılarak üç ayrı tema oluşturulmuştur. Bu temalara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Göreve Başladığı İlk Gün Yaşadığı Olumsuz Hisleri Yenmede İnfomal Grupların Etkisi

TEMALAR	TOPLAM	
	f	%
Okuldaki ilk günümde arkadaşlarının yardımıyla olumsuz hislerin üstesinden geldim.	442	68,9
Okulda tek öğretmen olduğum için ilk gün bana yardımcı olacak bir arkadaşım yoktu.	116	26,2
Okuldaki ilk günümde olumsuz hislerin üstesinden gelmemde arkadaşlarının yardımını görmedim.	13	4,9
TOPLAM	61	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğunu (%68,9) oluşturan 42 katılımcı göreve başladıkları ilk gün yaşadıkları tedirginlik, çekingenlik, ürkeklik gibi hislerin üstesinden gelebilmeleri için arkadaşlarının onlara yardım ettiğini belirtirken, %26,2’sini oluşturan 16 katılımcı göreve başladıkları okulda tek öğretmen oldukları için yardım alacak arkadaşlarının olmadığını ifade etmiştir. Okuldaki ilk gününde ortama yabancı olmaları nedeniyle olumsuz hislerin meslektaşlarının kendilerine gösterdikleri ilgi ile üstesinden gelebildiğini ifade eden 42 katılımcının görüşlerinden birisi şöyledir:

Ben bu okula geldiğimde 15 yıllık öğretmen olmama rağmen fazlasıyla o gerginliği hissetmişim. İlk geldiğimde diğer öğretmen arkadaşlar beni güler yüzle karşıladılar. Aralarında kabul görmüş değerleri bana aktarırken emri vaki değil de “şöyle yaparsan daha iyi olur” ya da “yapabilir misin?” şeklinde nazik, teşvik edici ifadeler kullandılar. (K7)

Katılımcı görüşlerinin analizi sonucunda öğretmenlerin arkadaşlarından aldığı yardımla okuldaki ilk günlerinde yaşadığı olumsuz hislerin üstesinden gelebildiğini söylemek mümkündür. Bu bulgu Seers, McGee, Serey ve Graen’in eş çalışanların sağladığı sosyal desteğin yeni iş görenin yaşadığı iş stresine etkisi ile ilgili yaptığı araştırmanın bulgusu ile örtüşmektedir. Araştırmanın sonucuna göre eş çalışanların sağladığı sosyal destek yüksek düzeyde iş doyumunu sağlamakta, yeni iş görenin yaşadığı stresi azaltmakta ve dolayısıyla sosyalleşmeyi kolaylaştırmaktadır (Akt. Taormina, 1997).

Katılımcılara mesleğe başladıktan sonra sahip oldukları bazı ön bilgilerin okul ortamında gerçeklerle örtüşmediğini fark edince hayal kırıklığı yaşamaları halinde arkadaş grubunun yardımcı olmaları konusunda alınan verilere dayanılarak aşağıdaki üç farklı tema oluşturulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Örgütsel Sosyalleşme Sürecindeki Öğretmenlerin Yaşadığı Hayal Kırıklığının Üstesinden Gelmede İnfomal Grubun Etkisi

TEMALAR	TOPLAM	
	ff	%
Arkadaşların ilk günlerde yaşadığım hayal kırıklığını aşıp gerçeklerle yüzleşmemde bana yardımcı oldu.	336	665,5
Göreve başladığımda hayal kırıklığı yaşamadım.	115	227,3
Arkadaşların ilk günlerde yaşadığım hayal kırıklığını aşıp gerçeklerle yüzleşmemde bana yardımcı olmadı.	44	77,3
TOPLAM	555	1100

Tablo 2’da görüldüğü üzere katılımcıların %65,5’ini oluşturan 36 katılımcı birinci temaya ilişkin okulun ilk günlerinde yaşadıkları hayal kırıklığını aşıp gerçeklerle yüzleşmeleri hususunda arkadaşlarının yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Mesleğinin ilk günlerinde yaşadığı hayal kırıklığını yenip, mesleğe sıkı sıkıya bağlanmasında arkadaşlarının büyük etkisi olduğunu düşünen katılımcılardan bir tanesinin görüşleri şöyledir:

Mesleğimizin ilk yılında muhakkak ki hayal kırıklığı yaşıyoruz. Mesela benim 6-7 yılını Y.İ.B.O. (Yatılı İlköğretim Bölge Okulu)’da geçti. Çalışma koşulları çok ağırdır. Ders anlatan öğretmenlerden ziyade iyi nöbet tutan öğretmen istiyorlardı. Okul nöbeti, banyo nöbeti gibi birçok nöbeti vardı. Böyle durumlarda o okulda bulunan kıdemli öğretmenler gerçekten yardımcı oldu. (K3)

Araştırma bulgularından yola çıkarak yeni öğretmenlerin göreve başladıklarında yaşadıkları hayal kırıklığının üstesinden gelebilmeleri konusunda dahil oldukları infomal gruplardan yeterli yardımı gördüklerini ifade etmek mümkündür. Genç (2007)’e göre “infomal gruplar üyelerinin hayal kırıklıkları, ruhi problemleri için bir emniyet supabı olabilirler. Grup üyeleri ruhi baskı ve sorunlarını güvenli, samimi ve açık bir ortamda yalnız arkadaşlarıyla paylaşırlar. İnfomal gruplar, sıkıntılı grup üyelerini rahatlatıcı ortam sağlarlar.” ifadesi de bu çalışmada elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Katılımcılara yöneltilen “Okulda dahil olduğunuz arkadaş grupları göreve ilk başladığınız yıllarda öğretmenlik mesleğine karşı size ne gibi tutum ve duygular kazandırdı?” sorusuna verilen yanıtlara dayanarak üç farklı tema oluşturulmuştur. Bu temalara ait frekans ve yüzde verileri Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3.Öğretmenlerin Mesleğe Yönelik Tutum ve Duygularının Gelişiminde İnfomal Grupların Etkisi

TEMALAR	TOPLAM	
	ff	%
Öğretmen arkadaşlarım mesleği sevmemi ve mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmemi sağladı.	339	669,6
Mesleğe yönelik tutum ve duygularımın oluşum sürecinde hiçbir arkadaşşımdan etkilenmedim.	114	225
Öğretmen arkadaşlarımlın mesleğe karşı olumsuz tutumları olmasına rağmen ben bu olumsuzluklardan etkilenmedim.	3	,54
TOPLAM	556	1100

Tablo 3’de katılımcıların %69,6’sını oluşturan 39 kişi birinci temaya ilişkin “öğretmen arkadaşlarım mesleği sevmemi ve mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmemi sağladı” cevabını; %25’ini oluşturan 14 katılımcı “mesleğe yönelik tutum ve duygularımın oluşum sürecinde hiçbir arkadaşşımdan etkilenmedim” cevabını vermiştir. Bu kategoride öğretmen arkadaşlarının mesleği sevmelerini ve mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağladığını düşünen katılımcılardan birisinin görüşleri şöyledir:

Ziraat fakültesi mezunuyum. Bu nedenle ilk göreve başladığımda çok tedirgindim. Ama zamanla arkadaşlarımlın yardımıyla bu sorunu aştım. Bana cesaret verdiler. Kıdemli öğretmenlerden benim dersime girip dersi şöyle işle, daha verimli olursun diye tavsiyede bulunanlar, hatalarımı yapıcı bir şekilde eleştirenler oldu. Bana hep moral verdiler ve derslerime motive olmuş şekilde, güvenle girmemi sağladılar. Bu moral ve güven, dolaylı olarak sınıf içindeki performansımı da etkiliyordu (K16).

Can(1999)’ın “bir örgüte yeni katılan iş görenin kendisinden beklenen tutum, değer ve davranışları öğrenme süreci” olarak yaptığı örgütsel sosyalleşme tanımında yeni iş görenin kazanması gereken “tutum, değer ve davranışların” önemi vurgulanmıştır. Sahip olunan tutumların çoğu, bireysel olarak diğer kişiler ile iletişim sayesinde edinildiği (Vecchio, 1991, akt. Kartal, 2009) dikkate alınırsa infomal grupların örgütsel sosyalleşme sürecindeki bir öğretmenin tutum, değer ve davranış gelişiminde etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Öğretmenlerin dahil oldukları infomal gruplarda mesleki ve sosyal ihtiyaçlarından hangisinin daha fazla karşılandığını belirlemek amacıyla katılımcılara sorulan soruya ilişkin üç tema Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Örgütsel Sosyalleşme Sürecindeki Öğretmenlerin İhtiyaçlarının İnfomal Gruplar Tarafından Karşılanması

TEMALAR	TOPLAM	
	ff	%
Arkadaşlarım hem mesleki hem de sosyal ihtiyaçlarımlı karşıladı.	339	663,9
Arkadaşlarım sadece mesleki ihtiyaçlarımlı karşıladı.	113	221,3
Arkadaşlarım sadece sosyal ihtiyaçlarımlı karşıladı.	9	14,8
TOPLAM	661	1100

Tablo 4’te temalara ilişkin katılımcıların %63,9’unu oluşturan 39 kişi “örgütsel sosyalleşme sürecimde arkadaşlarım hem mesleki hem de sosyal ihtiyaçlarımı karşıladı” cevabını; %21,3’ünü oluşturan 13 kişi “örgütsel sosyalleşme sürecimde arkadaşlarım sadece mesleki ihtiyaçlarımı karşıladı.” cevabını verirken; %14,8’ini oluşturan 9 kişi ise “örgütsel sosyalleşme sürecimde arkadaşlarım sadece sosyal ihtiyaçlarımı karşıladı.” cevabını vermiştir. Araştırma bulgularından yola çıkarak örgütsel sosyalleşme sürecinde öğretmenlerin dahil oldukları informal grupların öğretmenlere hem sosyal anlamda yeterli desteği sağladığını hem de onların mesleki ihtiyaçlarını karşıladığını söylemek mümkündür.

4. Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmelerinde informal örgütlerin etkisini araştırmaya çalışan bu çalışmanın sonucunda öğretmenlerin okuldaki ilk günlerinde meslektaşlarının kendilerine gösterdikleri yardımseverlik ve ilgi ile olumsuzlukların üstesinden gelebildiklerini söylemek mümkündür. Öğretmenlerin mesleğe yönelik olumlu tutum oluşturmalarında dahil oldukları informal grupların etkisi önemli bir yer tutmaktadır. Mesleki anlamda yapılan her türlü yardımın mesleğin ilerleyen yıllarında da süreklilik gösterdiği anlaşılmıştır.

Göreve başlamadan önce okulun örgütsel yapısı, işleyişi, öğrenci ve çevre potansiyeli ile ilgili çeşitli beklentileri olan ancak göreve başladığında beklentilerinin gerçeklerle örtüşmemesi sonucunda hayal kırıklığı yaşayan öğretmenlerin yaşadıkları bu hayal kırıklığını yenip, mesleğe sıkı sıkıya bağlanmalarında dahil oldukları arkadaş gruplarının yardımcı olduğu anlaşılmıştır. Örgütsel sosyalleşme sürecinde öğretmenlerin dahil oldukları informal grupların öğretmenlerin sevgi, ilişki kurabilme, manevi destek olma gibi sosyal ihtiyaçlarını karşıladığı gibi eğitim ve öğrenme aracı rolünü üstlenerek de öğretmenlerin mesleki ihtiyaçlarını da karşıladığı ortaya çıkmıştır.

Göreve yeni başlayan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde örgüte ve örgütteki diğer paydaşlara hızlı bir şekilde uyum sağlayabilmesi için aralarında informal ilişkileri geliştirmeye yönelik özel günler, toplantılar düzenlenmelidir. Kıdemli öğretmenler göreve yeni başlayan öğretmenlere okulun bulunduğu çevreyi ve velilerin aile yapısını tanıtıcı bilgiler vermelidirler. Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmesinde en etkili öğenin meslektaşları olduğunu göz önünde bulundurarak okul yönetimi yeni öğretmenler ile deneyimli öğretmenleri mesleki konularda işbirliğine teşvik edebilir ve onları bu konuda destekleyebilir.

Bu çalışmada katılımcıların meslekteki ortalama çalışma yılı 20’dir. Aynı çalışma, göreve yeni başlayan öğretmenlere de uygulanıp elde edilen bulgular karşılaştırılabilir. Benzer şekilde köy okullarına da uygulanarak elde edilen bulgular merkeze bağlı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden elde edilen bulgularla karşılaştırılabilir.

5. Kaynakça

- Argon, T. (2011). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalleşme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. E-Journal of New World Sciences Academy, 6 (1), 197-207.

- Balcı, A. (2000). Örgütsel Sosyalleşme. Ankara: Pegem Yayınları.
- Burgaz, B., Koçak, S., Büyükgöze, H. (2013). Öğretmenlerin mesleki ve bürokratik sosyalleştirmeye yönelik değerlendirmeleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, özel sayı (1), 39-54. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/2013OZELSAYIBERR%C4%B0N%20BURGAZ> (2014, Kasım 04)
- Can, H. (1999). Organizasyon ve Yönetim. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çalık, C. (2006). Örgütsel Sosyalleşme Sürecinde Eğitimin Değişen Rolü Ve Önemi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14 (1), 1-10.
- Çalışkan, İ. G. (2009). Öğretmenlerin örgütsel sosyalleşmelerinin okul yöneticilerinin liderlik tarzlarına ilişkin algılarına göre incelenmesi: Özel eğitim öğretmenleri örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çapar, D. (2007). İlköğretim okulu sınıf ve branş öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme düzeyleri (Antalya ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Çelik, V. (1998). Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Sosyalleşmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 4(14), 191-208.
- Duran, E., Sezgin, F. ve Çoban, O. (2011). Aday sınıf öğretmenlerinin uyum ve sosyalleşme sürecinin incelenmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 465-478. <http://sbe.dumlupinar.edu.tr/dergi/31/29.pdf> (2012, Ekim 18).
- Elci, D. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erdogan, U. (2012). İlköğretim okullarının bürokratik yapıları ile öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişki (Malatya ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Garip, N.E.(2009). Okul yöneticilerinin göreve yeni başlayan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde sosyalleştirme stratejilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi (Tekirdağ İli örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Üniversitesi, Tekirdağ.
- Genç, N. (2007). Yönetim Ve Organizasyon Çağdaş Sistemler Ve Yaklaşımlar. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kartal, S. (2003). İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşmeleri (Ankara ili örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kartal, S. (2006). Aday Memurların Örgütsel Sosyalleşmelerinde Temel ve Hazırlayıcı Eğitimin Rolü. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi,(11), 131-143.
- Kartal, S. (2007). Eğitimde Örgütsel Sosyalleşme. Ankara: Maya Akademi.
- Kartal, S. (2008). Eğitim Çalışanlarının Örgütsel Sosyalleşmelerinde İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etkisi ve İki Örnek Olay. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), 75- 88.
- Kuşdemir, Y. (2005). İlköğretim okulu müdürlerinin öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde sosyalleştirme stratejilerini kullanma becerileri (Kırıkkale ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Major, D. A., Kozlowski, S. W. J., Chao, G. T. ve Gardner P. D. (1995). A Longitudinal Investigation Of Newcomer Expectations, Early Socialization Outcomes, And The Moderating Effects Of Role Development Factors. Journal of Applied Psychology, 80, (3), 418-431.
- Miles, M. B. ve Huberman, M. A. (1994). An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis (Second Edition). London: Sage Publications.
- Morrison, E.W., (2002). Newcomers' relationship: The role of social network ties during socialization. *Academy of Management Journal*. 45 (6),1149. <http://faculty.washington.edu/mdj3/MGMT580/Readings/Week%2010/Morrison.pdf> (2012, Kasım 10)

- Ottekin Demirbolat, A. (2011). Öğretmenlerin bürokratik sosyalleşme düzeyleri. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1 (2), 41-55. <http://pegemdergi.net/index.php/EO/article/viewFile/112/14> (2013, Ocak 4).
- Öğretir, M. (2013). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Özkan, Y. (2004). **Göreve yeni başlayan öğretmenlerin örgütsel sosyalleşme sürecinde okul yöneticilerinin görevlerine ilişkin algıları (Ordu ili örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özkan, Y. (2005). Örgütsel sosyalleşme sürecinin öğretmenlerin örgüte bağlılıklarına etkisi (Ordu ili örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Parlak, C. (2005). Stajyer öğretmenlerin formal ve informal sosyalizasyon süreçleri (Iğdır ili örneği)**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Saks, A. M. ve Ashforth, B. E. (1997). Organizational Socialization: Making Sense Of The Past And Present As A Prologue For The Future. Journal of Vocational Behavior, 51, 234-279.
- Taormina, R. J. (1997). Domains Of Organizational Socialization. International Journal of Selection and Assessment, 5, (1).
- Uğurlu, Z., Kırıl, E., Gülsen Aksoy, İ. (Nisan 2011). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin sosyalleşmesinde kullandıkları örgütsel sosyalleşme strateji ve taktikleri. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications' da sunuldu, Antalya. <http://www.icone.org/FileUpload/ks59689/File/129.pdf> (2013, Ocak 4).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeichner, K. ve Gore, J. (1989). Teacher Socialization. In W. R. Houston (Ed.), Handbook of Research on Teacher Education. New York: Macmillan.
- Zoba, A. (2000). **İlköğretim okullarında varolan örgütsel değerlerle öğretmenlerin sosyalleşmesi arasındaki ilişki**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Extended Abstract

Purpose

Through informal groups, teachers learn and adopt school culture, climate, norms, task skills and appropriate role behaviours. By consulting with experienced teachers, they also learn about legislation and regulations whenever they need. Informal groups contribute teachers' professional socialization as well as contribute to their social progress. In these groups, teachers satisfy their social needs that are not met in formal trainings previously planned and applied for teachers' socialization. Group membership saves teachers from the feeling of loneliness, ensures personal safety and ensures them to continue their efforts more strongly.

Based on this opinion, in this study informal aspect of organizational socialization, not studied enough in education field so far, is examined. This study has been prepared by basing it on the question of what kind of help the primary school teachers get from informal groups during their organizational socialization process. Therefore, the influence of informal groups on organizational socialization is investigated in this study.

Method

In this study, aiming to investigate the influence of the informal teacher groups on organizational socialization of teachers, qualitative research methods is used. The sampling of the study in this research consisted of 61 primary school teachers working at 5 primary schools determined through easy reachable sampling in the city centre of Aksaray, in 2012-2013 academic year. The data were collected through semi-structured interview form and the interviews were recorded with a voice recorder. In order to collect data during the interview, depending on the purpose of the study standardized open ended questions were prepared.

Meaningful data units were determined among the data summarized by descriptive analysis method and interpreted. Data units similar to each other were collated under certain concepts and themes with content analysis. Themes were checked and confirmed. Tables were created with themes and each table was organized under the relevant research questions. In the tables, related to the theme, frequency (f) and percentage (%), statistical technics were used.

After putting the list of themes into final form, the researcher and an another researcher competent in the field coded the written data seperately in order to ensure the reliability of research. Consistency of the researchers' codes was determined by marking them as "consensus" or "dissidence". While the researchers' same codes for the expression of the participants accepted as consensus, different codes accepted as dissidence. For the reliability of the study, the reliability formula $Reliability = \frac{Consensus}{(Consensus + Dissidence)} \times 100$ was used (Miles ve Huberman, 1994). Correspondance percentage between the two researchers was calculated as %95,1. Since the correspondance percentage is desired to be as %70 and more, reliability of this research has been achieved in terms of data analysis.

Results

As a result of the research, it can be stated that teachers overcome negativity with the help of concern of their colleagues in the early days at school. It can also be stated that informal groups at schools have a significant influence on the teachers'

development process of positive attitudes and feelings towards their profession. It is emerged in the study that informal groups, teachers in organizational socialization process joined, meet social needs of teachers like love, establishing relationship, emotional support as well as their professional needs by assuming the role of education and learning tool.

Informal groups help teachers to gain new values, behaviors, attitudes not only in the early years of organizational socialization process but also in the following years of their professional lives. According to the results obtained, teachers in organizational socialization process have obtained the sufficient information from their experienced colleagues in the informal group; however, they do not rely on the accuracy of this information. It is found that teachers are willing to provide help to new teachers who participate in informal groups during their organizational socialization process.